

Câu chuyện dài d_oc th_o Hoa K_i th_o hi_n "tính khoa h_oc" còn cao h_on n_ha, nh_ot là trong c_ong đ_ong Vi_t Nam

Nh_ong danh t_h dùng cho t_ha đ_oc a bài vi_t n_hy đ_ou có cùng chung m_ot đ_onh nghĩa và _ong đ_ong tùy theo không gian và th_oi gian. Thu_c B_c _o Vi_t Nam dùng đ_o ch_o các lo_oi thu_c dùng cây, lá, r_o, c_o, h_ot, v.v... đã đ_oc bi_n ch_o do m_ot Đ_ong y sĩ ng_oi Trung Qu_oc khám b_onh và cho toa. Còn thu_c Nam, t_hng t_h nh_o thu_c B_c, nh_ong do m_ot Đ_ong y sĩ ng_oi Vi_t Nam đ_onh nh_on. Các lo_oi cây lá đ_oc bi_n ch_o trong thu_c Nam t_hng đ_oi đ_on gi_on nh_o ph_oi khô ho_oc s_oy khô, và cân l_ong cũng không có yêu c_ou chính xác nh_o m_ot n_hm lá khô, m_ot mu_ong b_ot r_ocây...thay vì m_ot ch_o ..., ba ly... nh_o _o thu_c B_c.

Ng_oi đ_oc ch_o n b_onh sau khi nh_on thu_c xong, mang v_o n_hu trong m_ot cái n_hi đ_ot v_oi (thông th_ong) ba chén n_hc và đun sôi. Khi n_hc "x_oc" l_oi còn tám phần, b_onh nhân "ch_ot" n_hc ra, đ_o ngu_oi và u_ong. M_ot thang thu_c có th_o u_ong đ_oc nhi_ou l_on, th_ong là hai l_on.

Thu_c dân t_hc ch_o đ_oc dân mi_n Nam nghe đ_on k_ot_h sau 30 tháng t_h năm 1975 do mi_n B_c xâm nh_op vào. Thu_c dân t_hc không c_on có Đ_ong y sĩ ch_on m_och nh_o thu_c B_c và thu_c Nam. Thu_c đã đ_oc bào ch_o s_on cũng nh_o đ_oc "nhà n_hc" công b_o công đ_ong c_oa t_hng lo_oi cây, lá, hay cũ... dùng đ_o ch_o a tr_o m_ot b_onh nào đó. Và dân chúng c_o th_o mà dùng, cho dù có hi_ou nghi_om hay không.

N_hu chúng ta đã t_hng s_ong trong xã h_oi Vi_t Nam kho_ong năm năm đ_ou sau khi n_hc nhà đ_oc "th_ong nh_ot", ch_oc ai cũng còn nh_o cây xuyên tâm liên. Th_oc s_o, ng_oi vi_t ch_o a t_hng th_oy cây

này cũng nh  cung cách ch a tr  nh  th  nào, và tr  b  nh  i? Nhưng, trong giai đ n trên, m i l n đi khám bệnh ở phòng y t  ph ng hay kh m, đ u đ c c n b  ch a tr  b ng xuyên tâm liên. Ng i vi t cũng đ  t ng nghe nhi u câu chuy n k  thú v  xuyên tâm liên do m t anh b  đ i v t Tr ng s n k  nh  sau:" n u v  ch ng không có con trong m t thời gian dài, đ i v  ch ng n y s  đ c c n b  h ng đ n là m i khi "ăn n m" với nhau, ch  c n c t m t d y xuyên tâm liên qua b ng ng i v . Th  là s  c  con sau đ  ngay!"

C n câu chuy n dài đ c th  o ở Hoa K  th  hi n "t nh khoa học" c n cao hơn n a, nhất là trong c ng đ ng Việt Nam. C c Đ ng y sĩ   đ y, nói chung đ u mang (đ c mang, hay t  mang) những danh hiệu r t oai l  Bác sĩ Đ ng y (Oriental Doctor – OD) hay Ti n sĩ Đ ng Y (Ph.D of Oriental Medicine), cũng nh  nhi u danh x ng n  khác nữa. Th t ra,   đ y cũng c n c  vào r , th n, c , l , h t nh  thu  c B  c và thu  c Nam, những c  th  đ c th m vào m t s  đ ng thu  c "T y" t c là c c h a ch t làm nguy n li u đ  b o ch  đ c ph m (drug). Sau đ , t t c  đ c ch  bi n c  t nh cách hoàn ch  nh n thu  c B  c và thu  c Nam đ  k    ph n trên, nghĩa là c c "đ c ph m" n y c  hình th c gi ng nh  c c lo i thu  c c a y khoa hi n đ i nh  đ ng b t, vi n, hay vi n b c nh a, n c, hay đ ng thu  c t  v.v...

Trong ph n trình bày sau đ y, ch ng t i s  b n v  định nghĩa, nguồn gốc, cách dùng và những v n n n c  th  x y ra sau khi dùng thu  c đ c th  o. Danh t  "thu  c" dùng   đ y đ  ch  t t c  c c lo i c y, c , r , th n, l , c , h t... ch  không n i đ n những h a ch t khác đ c gian th ng cho th m vào đ  làm tăng m t v i đ c t nh tr  li u mà không c n l u tâm đ n nh ng đi h i v  sau, nh  arsenic, đ ng, ch , th y ng n, selenium, th m ch i v ng (gold) n a.

Nguồn gốc và định nghĩa đ c th  o

Theo quan đ m của c c nhà khoa học Hoa K , khoa đ c th  o ch  c  th  đ c xem nh  là m t ngành tr  li u b  t c (complementary therapy), chuy n dùng c c lo i c y hay h a ch t ly tr ch t  c y. Do đ , đ y là m t ngành y khoa riêng biệt đ t tr ng tâm ch a tr  b ng c y c  c  trong thiên nhiên. Và danh t  herbalism dùng đ  ch  h  ph i dùng c y c  đ  tr  li u h u h t c c b nh g n gi ng nh  t t c  những b nh liệt k  trong ngành y khoa hi n đ i.

Nguồn gốc của ngành y khoa đ c th  o đ c xem nh  xuất hiện t  khi c  s  hi n đ n của con ng i trên qu  đ a c u. Và n u đi xa h n n a, nguồn gốc này đ  c  tr c khi lo i ng i xuất hiện (qua s  ti n h a t  kh ). Gi ng kh  Chimpanzees đ  bi t ăn m t lo i l  c y đ c bi t đ  đ t c c  u tr ng trong bao t . Lo i nai đ  bi t truy tìm c c l  dùng đ  kích th c tâm th n (psycho-active). M t s  thú vật khác cũng đ  bi t tìm đ n n m nh  penicillin và c c lo i n m

ch_{ng} n_m (antifungals) đ_{tr} li_u hay tiêu di_t các lo_i bò chết ngoài da. Sau đó, con ng_o i m_i bi_t áp đ_{ng} trong tr_{li} u nh_{nh} ng li_u thu_c kháng sinh.

Ngành d_c th_o đúng nghĩa đã góp ph_n không nh_{nh} vào vi_c tr_{li} u b_t túc và song hành v_i ngành y khoa hi_n đ_i. Thu_c phi_n (morphine) đ_c trích ly t_c cây thu_c phi_n (poppies), aspirin t_c cây li_u, và digoxin dùng đ_{ch} a tr_{nh} p tim đ_p không đ_u đ_n t_c cây đuôi ch_n (foxglove).

Ngành d_c th_o không ng_{ng} m_t tr_{li} u t_{ng} b_{ph} n hay t_{ng} b_{nh} mà còn có "tham v_{ng}" ch_a tr_{toàn} c_{th} con ng_o i, và "khuy_n khích" c_{th} t_{hoàn} ch_{nh}" hay đ_i u ch_{nh} qua thu_c cây c_{. Các nhà chuyên môn c_a ngành n_y ngh_r ng, nh_{ng} hóa ch_t trong m_t t_p h_p cây c_s làm cân b_{ng} c_{th} và t_o nên nh_{ng} ph_n _{ng} h_t đ_{ch} a tr_{toàn} th_{con} ng_o i.}

Có th_đ nói ngành y khoa cây c_{ng} ngày nay phát tri_n r_t nhanh trên toàn th_{gi} i. M_c tiêu th_c _c tính kho_{ng} 23 t_M kim trong năm 2004 căn c_{vào} báo cáo c_a cu_c tri_n lâm qu_c t_l n th_{hai} v_d c_{th} o. Hi_n t_i, có kho_{ng} 34% ng_o i Hoa K_l n tu_i đã h_n m_t l_n vi_{ng} các Bác sĩ Đông y d_c vào năm 1990.

V_n đ_{an} toàn c_a d_c th_o

Có m_t khái ni_m h_t s_c thông th_{ng} và t_{ng} nguy_n c_a ng_o i đ_i là, d_c th_o nghĩa là cây c_(herbal), là t_{nhiên} (natural), và là an toàn (safe); vì v_y, d_c th_o ao toàn h_n các lo_i thu_c b_{ng} hoá ch_t hay t_{ng} h_p hóa ch_t do ngành y d_c khoa hi_n đ_i bào ch_.

Do có suy nghĩ trên, cho nên m_t s_{ng} o i Hoa K_{và} dĩ nhiên, m_t s_{không} nh_{ng} ng_o i Vi_t h_i ngo_i l_n th_{ng} dùng các lo_i thu_c cây c_{trong} công vi_c phòng b_{nh} và tr_b nh. Đ_i v_i d_c th_o, các nhà s_n xu_t không c_n ph_i khai báo v_i C_{quan} Th_c ph_m và D_c ph_m (FDA) v_c c_u c_a thu_c, cũng nh _{tính} hi_u nghi_m, cùng ph_n _{ng} ph_{, và m_c an toàn c_a thu_c đ_c ch_{. FDA cũng không đòi h_i thông tin c_n đ_c li_t kê trên nh_n hi_u c_a các l_{thu} c. Do đó, k_t qu_{dù} tích c_c hay tiêu c_c, hay _{nh} h_{ng} dài h_n lên c_{th} hoàn toàn không đ_c bi_t đ_n và cũng không có m_t cu_c nghi_n c_u dài h_n nào đ_{th} m đ_{nh} m_c an toàn c_a thu_c.}}

Thí dụ như n_hc trích từ cây nhàu (gingko biloba) đã đ_hc qu_hng cáo r_hm r_h trong c_hng đ_hng Vi_t Nam tr_hc đây, và hi_n nay v_hn còn lại rai...là có kh_h năng tr_h bá b_hnh. Có m_hy ai bi_t đ_hc, qua nghiên c_hu khoa h_hc, ph_hn _hng c_ha thu_c n_hy có th_h gây ra hi_n t_hng ch_hy máu bên trong c_h th_h, và có th_h gây ra ph_hn _hng v_hi các y_hu t_h làm ch_hng đông máu có s_hn trong máu c_ha con ng_hi.

M_hc dù Lu_t Dietary Supplement Health & Education Act năm 1994 cho phép các lo_hi thu_c th_hc v_ht trên đ_hc ghi trong nh_hn hi_hu h_hng đ_hn cách dùng và tính hi_hu nghi_hm c_ha thu_c. Nh_hng trên th_hc t_h ngoài th_h tr_hng, các nh_hn hi_hu trên hoàn toàn không ghi rõ v_h cách đ_hnh b_hnh, ch_ha tr_h hay phòng b_hnh gì c_h!

Thêm m_ht đi_hu n_ha là đ_hc th_ho không b_h đòi h_hi ph_hi cung c_hp t_h l_h các thành ph_hn hóa h_hc c_hu t_ho ra thu_c, cũng nh_h tính tinh khiết (purity) nh_h các lo_hi thu_c dành cho ngành y khoa hi_n đ_hi. Do đó hi_hu qu_h c_ha cùng m_ht lo_hi thu_c, cùng m_ht nh_hn hi_hu có th_h không gi_hng nhau vì do nh_hng t_hp ch_ht có trong thu_c thay đ_hi trong lúc s_hn xu_ht nh_h ph_hn hoa, ch_ht gây đ_hng cho c_h th_h, bào t_h c_ha hoa v.v.. Và t_h l_h khác bi_ht n_hy có th_h thay đ_hi tính hi_hu nghi_hm c_ha thu_c, đôi khi gây ra nh_hng ph_hn _hng b_ht l_hi cho b_hnh nh_hn. Do đó, chúng ta có th_h th_hy nhi_hu nh_hn hi_hu ch_h là nh_hng con s_h do nhi_hu nhà "bào ch_h" khác nhau tuy có cùng m_ht cung cách tr_h li_hu.

M_hc dù m_ht s_h đ_hc th_ho có th_h tr_h giúp gi_hi quy_ht m_ht s_h b_hnh c_ha con ng_hi, nh_hng đi_hu đó không có nghĩa là đ_hc th_ho đ_ht đ_hc m_hc an toàn. Theo khuy_hn cáo c_ha ngành y đ_hc khoa tân ti_hn, ph_hn _hng đang mang thai không nên dùng đ_hc th_ho vì có th_h có ph_hn _hng b_ht ng_h và có th_h b_h tr_hy thai.

Đ_hi v_hi các lo_hi thu_c trong ngành đ_hc khoa, đ_ha vào hóa ch_ht t_hng h_hp hay m_ht s_h trích ly t_h cây c_h, hay n_hm trong thiên nhiên, nh_hng các thu_c n_hy đã đ_hc nghiên c_hu k_h l_hng, v_hi cân l_hng chính xác, và đ_hc thí nghi_hm lên thú v_ht hay con ng_hi trong m_ht th_hi gian dài tr_hc khi tung ra th_h tr_hng. Và dĩ nhiên, nh_hng thu_c trên cũng có th_h có nh_hng ph_hn _hng ph_h hay ph_hn _hng khi dùng khi dùng nhi_hu lo_hi thu_c khác nhau trong cùng m_ht th_hi đ_hm. Đi_hu n_hy cũng đã đ_hc li_ht kê trên nh_hn thu_c hay đ_hc bác sĩ khám b_hnh khuy_hn cáo và l_hu ý b_hnh nh_hn khi kê toa.

Tuy nhiên, đi_hu trên đây không x_hy ra đ_hi v_hi đ_hc th_ho v_h các đi_hu ki_hn bào ch_h thu_c. Hi_n t_hi, h_hu h_ht các s_hn ph_hm đ_hc th_ho đ_hu n_hm ngoài t_hm ki_hm soát c_ha nh_hng lu_ht l_h quy đ_hnh cho ngành y khoa. Đi_hu đó có nghĩa là không có gì b_ho đ_hm cho s_h hi_hu nghi_hm c_ha thu_c,

cũng như thành phần cùng cân bằng của những chất hoá học có thể có ra thuộc. Ngay cả nhà bào chế thuốc cũng không thể tính chính xác của ngành, mà chỉ nhà bào chế (sản xuất) theo từng trường phái khác nhau. Ví dụ thuốc nhuộm của nhà bào chế A sẽ khác thuốc của nhà bào chế B. Một ví dụ khác điển hình là nước bọt bênh vực, bênh viêm yết hầu (angina), cao áp huyết, hay chứng đau mắt (glaucoma), một số dạng thuốc dùng để trị liệu các chứng bệnh kể trên sẽ đưa đến những phản ứng có thể làm chết người nếu dùng sai liều lượng hoặc dùng sai cách hay bệnh phong giật (epilepsy). Thêm nữa, các dạng thuốc quặng cáo cho những bà mãn kinh nguy hiểm và hay bệnh nóng mắt (hot flashes) là các loại củ và rễ của cây Black Cohosh, Black Snake, Bugwort, Rattle weed. Thuốc sẽ dùng các loại dược liệu khác trên, các bà có thể giảm chứng nóng mắt lúc ban đêm những hợp chất sẽ phải là một giá trị tốt, đó là bệnh ung thư. Nên nhớ, nếu không dùng thuốc chỉ cần, chứng nóng mắt sẽ biến mất sau một thời gian.

Tuần 1: những nhận định trên, câu hỏi đặt ra là, chúng ta có nên dùng dược liệu không?

Hiểu năng của dược liệu

Đi vào ngành y dược khoa, một thuốc mới sẽ phải trải qua nhiều giai đoạn an toàn và kiểm tra, để nó không những bảo đảm tính hiệu nghiệm và an toàn của thuốc, mà còn đi xa hơn nữa là liệu thuốc mới và dược liệu tung ra thị trường có an toàn hơn (safer), và hiệu nghiệm hơn khi so sánh với các loại thuốc đã sản xuất trước kia và có cùng một đích trị liệu.

Những đi vào dược liệu, hoàn toàn không có một nghiên cứu nào cả mà chỉ dựa vào cảm tính (intuition) của họ. Do đó, nhiều khi bệnh nhân phải trả một chi phí cao cho dược liệu mà không nhận được kết quả trị liệu nào cả, không kể đến những phản ứng phụ có thể xảy ra.

Để trả lời câu hỏi trên, quan điểm của một số nhà y dược học là:

- Một số dạng thuốc được xem như là một loại thực phẩm bổ sung (food additive) như các loại sinh tố thiên nhiên và vitamin cùng những loại khoáng, cũng như không nên dùng và phải dùng cho người tiêu dùng.

- Ủy ban An toàn Y khoa (Committee on Safety of Medicine) khuyến cáo bệnh nhân cần phải tham khảo với bác sĩ về các loại dược thảo đang dùng trước khi dùng các loại dược thảo, vì có một số loại dược thảo có thể gây mê, chẹn đông máu, và ảnh hưởng xấu đến gan và thận sau khi dùng.

- Còn Viện Quốc gia Sức khỏe Dược thảo (National Institute of Medical Herbalists) khuyến cáo nhà dược thảo cần phải theo dõi từ 3 đến 5 năm ảnh hưởng lên con người của dược thảo đã được bào chế trước khi tung ra thị trường.

Vì những lý do trên cùng những hạn chế thông tin về dược thảo, tôi khuyên hay nhất cho người sử dụng dược thảo là cần phải tham khảo bác sĩ gia đình và những bác sĩ chuyên môn về dược thảo (herbal practitioner) trước khi dùng.

Cũng cần nên tham vấn nhà dược thảo trước khi có thể hiểu rõ hơn về những kiến thức khoa học quá quát của bệnh nhân, cùng các loại thuốc đã hay đang sử dụng, các số lượng thuốc dùng nhất của bệnh nhân và lịch sử về sức khỏe gia đình. Và sau một thời gian trước khi dùng dược thảo, bệnh nhân cần phải đến tham khảo thêm để có thể chẩn đoán những phản ứng phụ kịp lúc nếu có.

Sau cùng, Viện Sức khỏe Quốc gia (National Institute of Health) có một mạng lưới trung tâm nghiên cứu liên quan đến dược thảo cũng cần được tham khảo thêm qua Trung tâm Quốc gia về Y khoa Bổ túc và Tổng hợp (National Center for Complementary & Alternative Medicine).

Thay lời kết

Ngày hôm nay, ngoài những bữa ăn chính, nhiều người cần phải có thêm các chất bổ sung dinh dưỡng bổ túc (dietary supplements) tùy theo điều kiện sức khỏe của cá nhân và tình trạng tâm sinh lý. Do đó, sử dụng dược thảo cũng phải giúp một phần nào trong việc trước khi dùng và điều kiện là bệnh nhân cũng phải được chẩn đoán bệnh và cho thấy rõ căn bệnh và nhu cầu của bệnh nhân có dược thảo bổ túc thêm cho việc trước khi dùng.

Nh_{ng} trên th_c t_o, nh_t là trong c_{ng} đ_{ng} ng_o i Vi_t, đ_c bi_t t_i Hoa K_o, d_c th_o đã tr_i thành m_t k_{ng} béo b_o cho r_t nhi_u ng_o i. Ngành d_c th_o o_o đây hoàn toàn đ_c l_p, và hoàn toàn tùy thu_c vào ng_o i bào ch_o (?) và h_u nh_{ng} nh_{ng} nhà bào ch_o Vi_t Nam là nh_{ng} cá nhân ho_t đ_{ng} riêng r_o, không n_o i nào gi_{ng} n_o i nào.

Qua phát thanh, báo chí, truy_n hình, chúng ta hàng ngày nghe ra r_ã nh_{ng} qu_{ng} cáo r_t nhi_u lo_i thu_c d_c th_o dùng đ_o tr_o li_u nhi_u b_{nh} khác nhau, cũng nh_o tr_o "bá b_{nh}". Nhi_u khi cùng m_t ngu_n g_c d_c th_o, nh_{ng} nhà bào ch_o đã trình bày nh_{ng} ph_ong cách tr_o li_u và li_u l_ong khác nhau. Chúng ta d_o dàng ki_m ch_{ng} đ_iu n_oy qua các qu_{ng} cáo v_o thu_c nhàu Noni, thu_c cây lô h_i v.v.. .

Có nh_{ng} nhà bào ch_o không bi_t l_oy t_o ngu_n nguyên li_u nào g_o i là s_a ong chúa r_i chia ra thành l_o thu_c mang nh_{ng} con s_o vô tình khác nhau nh_o: 7, 9,14, 26 v.v... .đ_o tr_o bách b_{nh}.

Gi_a s_o nh_o s_a ong chúa có tính ch_t tr_o bá b_{nh} đúng nh_o qu_{ng} cáo, m_o i ng_o i trong chúng ta th_o đ_t m_t câu h_i nh_o cho nhà bào ch_o n_oy là, làm th_o nào đ_o có đ_o l_ong s_a ong chúa đ_o s_n xu_t hàng trăm ngàn chai l_o thu_c nh_o trên? Nên nh_o, m_o i t_ong ch_o có m_t con ong chúa và kh_o năng ch_o a s_a (?) c_o a m_t con ong chúa không đ_t đ_o c 0.05 cc, t_o c nh_o h_on m_t gi_t n_o c. Ng_o i vi_t không rõ ng_o i bào ch_o đ_o nh nghĩa ch_o "s_a" nh_o th_o nào, nh_{ng} qua tài li_u tham kh_o đ_c đ_o c, Honey Bee Venom, t_o c là n_o c c_o a loài ong m_t có th_o tr_o đ_o c ch_{ng} đau c_o s_o hóa t_o c là Fibromyalgia mà thôi!

(Ghi chú: Sau khi bài vi_t đ_o c tung ra trên các Di_n đàn và báo chí, m_t "Ông Bác sĩ chuyên tr_o" d_c th_o qu_{ng} cáo trên các Đài phát thanh đ_o a ph_ong o Bolsa, đã gi_o i thích tuy g_o i là s_a ong chúa nh_{ng} th_c s_o là dung đ_o ch do các ong th_o mang v_o đ_o nuôi ong chúa...Nh_o v_oy t_o tr_o đ_o c đ_n gi_o sao không gi_o i thích cho bà con bi_t, mà đ_o đ_n bày gi_o m_o i đ_{nh} chính? R_i các "bác sĩ chuyên tr_o" s_a ong chúa thì nhau gi_o i thích trên đài ra r_ã hàng ngày. Có Ông MD th_c s_o o Hoa K_o còn thêm tên khoa h_c c_o a "s_a ong chúa" đ_o bán d_o c ph_o m do...chính Ông ta ch_o ra...)

C_{ng} đ_{ng} ng_o i Vi_t chúng ta o h_i ngo_i quá d_o đ_o đ_o cho gian th_ong l_oi d_{ng} mà không có m_t ph_ong n_ong nào c_o, và n_on nhân đ_o u tiên là nh_{ng} ng_o i ăn ti_n già, đ_o tin vào nh_{ng} l_oi qu_{ng} cáo b_p b_m cùng nh_{ng} mánh khéo "góp ý" c_o a nh_{ng} "cò m_o i" đã dùng thu_c và h_t b_{nh} trong m_t th_o i gian ng_n. C_{ng} thêm m_t s_o đ_{ng} bào khác vì thi_u ý th_c khoa h_c th_ong th_c, cũng vì đ_o tin và nh_o đ_o cho nên vô hình chung đã ti_p tay cho vi_c làm b_t chính trên.

Tư Thư c B c, Thư c Nam, Thư c Dân T c...đ n D c Th o

Tác Giả: Mai Thanh Truy t

Thứ Ba, 30 Tháng 3 Năm 2010 12:02

Thi t nghi, ngày hôm nay, đã đ n lúc chúng ta c n góp bàn tay đ làm s ch c ng đ ng, ý th c b n ph n dân s c a chính mình đ cho nh ng cung cách làm ăn không đ ng đ n t n t i trong c ng đ ng n a. Nên nh , nh h ng và các ph n ng ph khi dùng hoá ch t không đúng cách có trong d c th o s đ n ra sau vài th p niên s đ ng ch không ph i là m t nh h ng trong m t th i gian ng n.

Mong Quý bà con l u ý đ n nh ng đi u trình bày trên đây.